

Standard pro dobrý knihovní fond doplňuje Zlatý fond české a světové literatury

Marie Šedá

V roce 2018 vydalo Ministerstvo kultury další metodický pokyn pro knihovny, tentokrát s názvem *Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky*.^[1] Jeho barevná komentovaná verze nese název **Standard pro dobrý knihovní fond**. Volně navazuje na již dříve vydané metodické pokyny „Standard pro dobrou knihovnu“ a „Služby knihoven knihovnám“.

Tato metodická příručka vznikla na základě rozboru stavu knihovního fondu ve veřejných knihovnách. Bylo zjištěno, že knihovní fondy jsou nedostatečně doplňovány a obsahují množství zastaralé literatury, o kterou veřejnost nemá zájem – ta pak zabírá místo na regálech a nová literatura se mezi ní ztrácí. Na druhou stranu jsou prostory takových knihoven využívány neefektivně a nemohou sloužit pro komunitní aktivity.

Významný je i dopad tohoto pokynu – knihovníci dostávají do rukou materiál, který jim pomáhá stanovit optimální velikost fondu, jeho financování; je také argumentem pro zřizovatele, kteří se často z neznalosti problematiky brání aktualizaci a vyřazování knih a dalších dokumentů. Aplikace standardu do praxe knihoven umožňuje nabízet uživatelům knihy a další dokumenty, které jsou kvalitní, aktuální, tedy „živý“ knihovní fond.

Standard se zabývá řadou oblastí – funkcí knihovny, zásadami tvorby a typy knihovního fondu, jeho rozsahem a jednotlivými součástmi. Důležitou kapitolou je financování nákupu knihovního fondu – podle zjištěných statistických dat se podíl výdajů na nákup fondu pohybuje kolem 10 % celkových výdajů na zajištění provozu knihovny.

Další články standardu jsou věnovány aktualizaci i vyřazování fondu a upozorňují na nabídkovou povinnost, která je dána ustanovením knihovního zákona, § 17. Vyňaty z této povinnosti jsou dokumenty, jejichž povaha vylučuje další využití, jako jsou opotřebované, neúplné nebo poškozené dokumenty.

Standard nově přináší hodnocení využití knihovního fondu – každá knihovna by měla sledovat obrat a stupeň aktivace fondu. Tyto indikátory jsou založeny na propočtu výpůjček z celkového počtu a dále na zjišťování, jak velká část fondu je aktivní, tedy půjčovaná ve sledovaném období. Tím může knihovna zjistit, jestli existuje vztah mezi nabídkou a poptávkou.

Mnoho otázek se objevilo v souvislosti s tím, jaké knihy, jací autoři by měli tvořit základ knihovního fondu. Existuje řada zdrojů pro doplňování knihovního fondu, které mohou při akviziční práci knihovníkům pomoci. Jde například o tituly *Co číst dětem aneb Zlaté tituly*^[2] (doporučená literatura pro předčítání různým věkovým skupinám dětí), *Nejlepší knihy dětem*^[3] (výběr ze současné české literatury pro děti a mládež, katalogy jsou vydávány od roku 2012/2013) či *Kánon západní literatury* od Harolda Blooma. Dalšími zdroji jsou přehledy oceněných knih (Nobelova cena za literaturu, Magnesia Litera a řada dalších literárních soutěží a cen).

Pro snadnější práci při výběru knihovního fondu se součástí metodického pokynu stala příloha, která dává ucelený přehled titulů a autorů ze světové i české literatury pro děti a dospělé, tj. něco jako „**zlatý fond**“. Soubor obsahuje díla, která by měla být zastoupena v základním knihovním fondu každé veřejné knihovny.

Zlatý fond české literatury obsahuje 353 titulů a tento seznam, stejně jako výbor ze zahraniční beletrie, zpracoval doc. PhDr. Martin Pilař, CSc., který se profesně věnuje dějinám české i světové literatury. Zlatý fond světové literatury je obsáhlejší – 450 titulů. Autor vycházel z mnoha zdrojů, v případě světové literatury především z výše zmíněného *Kánonu západní literatury*,^[4] *Dictionary of Literary Biography, Volume 353: Twenty-First-Century, Central and Eastern European Writers* (2010) a řady dalších publikací. Literaturu pro děti a mládež představil Mgr. Pavel Mandys, literární, komiksový a filmový kritik a publicista. Referenčním zdrojem výběru 500 knih byla zejména publikace *2x 101 knih pro děti a mládež*,^[5] která byla sestavena jako svého druhu kánon knih pro děti a mládež.

Seznam doporučených knih je vystaven na webových stránkách Knihovnického institutu Národní knihovny ČR;^[6] je zpracovaný v MS Excel, což umožňuje jednoduché vyhledávání a filtrování titulů. Lze vyhledávat podle řady kritérií – podle země, jazyka, autora, překladatele, ilustrátora a v případě, že dílo bylo oceněno, i podle typu ceny. U literatury pro děti a mládež je použit i další filtr: určení díla pro děti nebo mládež. Tento seznam je důležitý nejen z pohledu akvizice, ale také při další práci s fondem – při aktualizaci a vyřazování. Jeden příklad dobré praxe: než dojde k vyřazení knihy, je vhodné nahlédnout na webové stránky antikvariátu; může jít o knihu, o kterou je velký zájem například mezi sběrateli.

V průběhu let a desetiletí vznikají mnohá literární díla, která by měla být zahrnuta do kánonu, a na druhou stranu možná některá z nich z tohoto soupisu zmizí. Tento seznam ale nelze považovat za uzavřený: očekáváme, že v průběhu času bude doplněn o další

díla – ať už podle návrhů knihovníků, nebo literárních vědců. Uvědomujeme si, že knihovny mají omezené prostory, které nelze donekonečna zaplňovat dalšími a dalšími knihami. Každá kniha nebo literární dílo potřebuje určitý čas, který rozhodne, zda si dílo najde své čtenáře i v další době.

Kontakt na autorku: seda@svkos.cz

---

[1] Ke stažení zde: https://ipk.nkp.cz/docs/2017_Metodicky_pokyn_MK_akvizice.pdf

[2] Dostupné zde: <https://celeceskoctedetem.cz/pro-rodice/zlate-tituly>

[3] Dostupné zde: <https://www.nejlepsiknihydetem.cz/>

[4] BLOOM, Harold. *Kánon západní literatury: knihy, které prošly zkouškou věků* [online]. Praha: Prostor, 2000 [cit. 2019-01-11].

Obzor. ISBN 80-7260-013-3. Dostupné také z: <http://kramerius4.nkp.cz/search/handle/uuid:fdaadc60-f77e-11e3-b4ad-005056827e51>

[5] MANDYS, Pavel. *2x 101 knih pro děti a mládež: nejlepší a nejvlivnější knihy*. V Praze: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03336-5.

[6] Dostupný z: <https://ipk.nkp.cz/docs/zlaty-fond-2018>

© 2000-2010 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz